Mẹ bị thủy đậu, Bé sơ sinh nên được chăm sóc như thế nào?

Vì sao phải đặc biệt cảnh giác?

Thủy đậu (trái rạ) lây rất nhanh qua hô hấp và tiếp xúc gần. Nếu mẹ nổi ban trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh, bé sơ sinh rất dễ mắc thủy đậu nặng. Trước đây bệnh có thể gây tử vong tới 30%, nay đã giảm còn khoảng 7% nhờ thuốc globulin miễn dịch VZV và chăm sóc hồi sức sơ sinh tốt.

⏰ Những mốc thời gian quan trọng cần nhớ:

- Khoảng thời gian nguy cơ cao: mẹ nổi ban trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh → bé cần được dự phòng ngay.
- Khả năng lây: người bệnh lây cho người khác từ 1–2 ngày trước khi nổi ban cho tới khi tất cả mụn nước đóng vảy. Người đã tiêm vắc xin, hết lây khi không xuất hiện mụn mới sau 24 giờ.

🤰 Mẹ bị thủy đậu, sinh con an toàn như thế nào?

1. Báo ngay cho nhân viên y tế trước khi vào sinh
   Nếu cuối thai kỳ, mẹ bị sốt, nổi mụn nước… hãy báo sớm cho nhân viên y tế. Nhờ vậy, bệnh viện chuẩn bị phòng sinh phù hợp và cách ly an toàn cho mẹ và bé.
2. Tạm thời cách ly mẹ con (nếu mẹ đang ở giai đoạn dễ lây) để bảo vệ bé
   Bệnh viện sẽ sắp xếp phòng riêng, hạn chế người ra vào để tránh lây lan. Nếu mẹ đang ở giai đoạn dễ lây, có thể sẽ tách mẹ – bé tạm thời sau sinh để bảo vệ bé.

💡 Mẹ bị thủy đậu, cho con bú an toàn như thế nào?

1. Khi mẹ còn lây, bác sĩ có thể khuyên vắt sữa mẹ để người chăm sóc cho bé bú bằng muỗng / cốc / bình trong thời gian cách ly.
2. Nếu có mụn nước trên bầu vú: không cho bé bú trực tiếp bên có mụn nước cho tới khi khô vảy. Bên bầu vú không có mụn nước, có thể cân nhắc cho bú nếu bác sĩ cho phép, mẹ đeo khẩu trang, rửa tay kỹ, che kín vùng tổn thương.
3. Nếu tạm thời chưa dùng được sữa mẹ, bác sĩ sẽ hướng dẫn dùng sữa công thức phù hợp cho bé.

👶 Bé cần được chăm sóc như thế nào tại bệnh viện?

1. **Cách ly đúng cách ngay từ đầu**
   - Áp dụng phòng ngừa đường không khí và tiếp xúc (nếu có thể, cho nằm phòng áp lực âm).
   - Chỉ sắp xếp nhân viên có miễn dịch với thủy đậu trực tiếp chăm sóc.
2. **Dự phòng sau phơi nhiễm cho bé**
   - Tiêm globulin miễn dịch VZV (VZIG) cho bé nếu mẹ nổi ban trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh. Tiêm càng sớm càng tốt để giảm nguy cơ bệnh nặng.
3. **Theo dõi và điều trị**
   - Theo dõi sát thở, nhịp tim, tình trạng bú của Bé. Khi cần có thể cách ly mẹ – con và nuôi sữa công thức tạm thời.
   - Nếu bé có dấu hiệu bệnh, bác sĩ có thể cân nhắc acyclovir và chăm sóc tại đơn vị hồi sức sơ sinh.

📌 **Dấu hiệu cần báo ngay cho nhân viên y tế:** bé thở nhanh / khó thở, bú kém, bỏ bú, li bì khó đánh thức, sốt, hoặc nổi nhiều mụn nước lan nhanh.

❓ HỎI NHANH - ĐÁP GỌN CHO GIA ĐÌNH

Khi nào Bé cần VZIG?	• Khi mẹ nổi ban trong trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh. • Đây là dự phòng quan trọng giúp giảm mức độ nặng của bệnh.
Mẹ - Bé bao lâu thì hết lây nhiễm?	• Đến khi tất cả tổn thương khô vảy (với người đã tiêm vắc xin: sau 24 giờ không xuất hiện tổn thương mới). • Trước thời điểm đó cần tuân thủ cách ly nghiêm ngặt .
Mẹ đang có thai mang tiêm vắc xin được không?	• Không tiêm vắc xin trong thai kỳ. • Sau sinh, mẹ có thể tiêm phòng (nếu không chống chỉ định) để bảo vệ lâu dài và gián tiếp bảo vệ bé.

📌 Phòng bệnh chủ động cho gia đình và cộng đồng

• Tiêm vắc xin thủy đậu đầy đủ

• CDC khuyến cáo 2 liều cho trẻ, thiếu niên và người lớn chưa có miễn dịch.

• Có thể tiêm sau phơi nhiễm trong 3–5 ngày cho người đủ điều kiện để giảm nguy cơ bệnh nặng.

🚨 Lưu ý thêm trong thai kỳ

• Thai phụ mắc thủy đậu có thể diễn tiến nặng (viêm phổi, suy hô hấp).

• Nếu mắc bệnh ở 3 tháng đầu – 3 tháng giữa thai kỳ, có nguy cơ nhỏ (khoảng 0,4–2%) con bị hội chứng thủy đậu bẩm sinh.

• Nếu mẹ nổi ban trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh, bé có thể bị thủy đậu sơ sinh nặng. Bé cần được dự phòng và theo dõi chặt chẽ tại Bệnh viện.

👉 Tóm tắt "3 ĐÚNG" để bảo vệ bé

1. **Đúng thời điểm:** mẹ nổi ban trong khoảng 5 ngày trước sinh đến 2 ngày sau sinh là nguy cơ cao.
2. **Đúng dự phòng:** VZIG cho bé + cách ly đường không khí và tiếp xúc.
3. **Đúng tiêm chủng:** hoàn tất 2 liều vắc xin thủy đậu cho người đủ điều kiện (mẹ sau sinh, người chăm sóc, anh chị trong nhà).

📍 **Tổng hợp:** ThS. Bs. Trương Thị Thúy Lan - Khoa Gây mê Hồi sức - BV Sản-Nhi An Giang.

Nguồn tham khảo

1. *CDC - Clinical Guidance for People at Risk for Severe Varicella. 24/04/2024.*
2. *CDC - Clinical Overview of Chickenpox (Varicella). 15/07/2024.*
3. *Minnesota Department of Health (MDH). Managing Varicella (Chickenpox) Exposures in Healthcare Settings. 21/05/2024.*
4. *Sauerbrei A, Wutzler P. Herpes simplex and varicella-zoster virus infections during pregnancy: Part 2 – Varicella-zoster virus infections. Med Microbiol Immunol. 2007;196(2):95–102.*